



Komplekser

Taler

Toralv Øksnevad

Dato

25 mai 1941

Sted

London Radio

1 Det er ikke noen yrkesgruppe i Norge som er blitt hardere rammet enn
journalistene. Mange aviser har sluttet å utkomme. Mange journalister er i
fengsel. Mange andre som var knyttet til bladdrift, er uten arbeid. De aviser som
kommer ut, de har ikke den ringeste ytringsfrihet. Det som er igjen av norsk
5 presse i dag, blir skrevet med påholden penn. På få unntagelser nær har de
norske journalister vist seg som gode nordmenn, og noen hver av oss skal vokte
oss for å dømme den som holder det gående, tross alt, under de nåværende
forhold. Avisleserne må bare hver eneste dag være på vakt mot all løgn som trues
inn i pressen. Fra de største politiske overskrifter til de minste notiser under
10 idrettsspalten, møter man løgnen i alle forkledninger. De som har lært denne
metoden i Tyskland, de stoler på at folk etter hvert blir sløvet, fordi de aldri får
lese annet i avisene enn det som fienden vil at nordmenn skal lese. Det samme er
tilfelle med den tyskkontrollerte kringkastingen. Alt skal ensrettes nedover til
fordel for Tyskland og Quisling.

15

Ethvert diktatur starter med å avskaffe ytringsfriheten og organisere løgnen. Et
styre som går imot folket kan ikke tåle at sannheten kommer fram. Det aller
sikreste tegn på at det nåværende styre i Norge har praktisk talt hele folket imot
seg, er det at okkupasjonsmakten med de hundre-tusen bajonetter og den lille
20 flokk av samvittighetsløse quislinger ikke føler seg sterk nok overfor et avvæpnet
folk til å tåle en fri presse, en fri kringkasting og en fri talerstol.

En del personer som ikke syntes at det ble satt tilstrekkelig pris på dem før de
kom under beskyttelse av den nye ordning, kommer ofte tilbake til dette
25 forhold, og angriper det gamle system. Det var så visst ikke bedre da, sier de.
Hvordan kan man vel kalle det for ytringsfrihet hvis man for eksempel nekter en
Øivind Lange å tale om Køber-saken i kringkastingen midt under en prosess
hvor han selv var innblandet og kompromittert? Hvordan kunne vel det norske
samfunn gjøre krav på å være et rettssamfunn all den stund Eivind Mehle ikke

lenger ble ansett for å være så åndsfrisk at han kunne fortsette som journalist i Tidens Tegn og kåsør i kringkastingen? Det er mange slike problemer som spøker i spente sinn.

- 35 Det var mange som la merke til at Gulbrand Lunde meget tidlig appellerte til de
åndssvake og sa at det var blitt gjort så altfor lite for dem. Heretter skulle det bli
plass for alle. Han har senere forsikret at vi som taler fra London, taler til hjertet.
Om ham er å si at han er for klok til å tale til forstanden. Han tar til takke med
den tilslutning han kan få. Han vet at han ikke kan få med seg annet enn
40 personer som lider av et eller annet kompleks.

- Den siste politiske propagandaplan er å forsøke å vinne Nord-Norge ved hjelp
av den teori at hele denne landsdel skulle lide av et mindreverdighetskompleks.
Tyskere og hirdgutter i Oslo kappes nå om å oppdage Hålogaland; nå skal hele
45 bispedømmet gå en rik blomstringstid i møte, til glede for den nye tid. Denne
utstillingen er i seg selv en utfordring til, en injurie mot et folkeferd som er 100
prosent norsk. Det var ikke nok at navnet Nordland ble festet til
forræderregimentet. Nå skal hele Hålogaland mistenkes for å ville bite på
kroken. Det er ingen i Nord-Norge som føler trang til å komme under ekstra
50 beskyttelse av fiender og forrædere. Bodøs befolkning har sett sin
hundreogfemti år gamle by behandlet på akkurat den måten som tyskere kaller
beskyttelse. Befolkningen i Lofoten vet hva Terboven og hans konstituerte
foretar seg mot hjem og eiendom, hvis unge sjømenn og fiskere drar ut som
kongens menn. Brannskattet og plyndret blir fattige bygder. I hver en bygd og
55 by, ser man at tyskerne unner seg meget større rasjoner enn de som nordmenn
må slå seg til tåls med. De tyske planer om varig senking av levestandarden i
Norge er så tydelig formulert fra tysk hold at de lar seg ikke bortforklare.
Seddelpressen arbeider omkapp med dagspressen for å skape falske illusjoner om
øket velstand, men det er klart for alle at tyskerne undergraver norsk økonomi i
60 nord som i sør.

- Nazi-propagandaen må altså forsøke å balansere mellom kravet om senking av
levestandarden og forsikringen om at de økonomiske forhold er gjenstand for et
stadig større oppsving. Vi får høre at de sosiale forhold i folkestyrte kulturstater
65 er helt uverdige sammenlignet med forholdene i tvangsstaten Tyskland. I
England er det etter Hitlers og hans etterplaprerers mening så galt at det er helt
nødvendig å gripe inn med tyske våpen til vern om arbeiderklassens og
småkårsfolks interesser. Det har lyktes å ødelegge mange britiske arbeiderboliger

70 fra luften, men det har lykket enda bedre å overbevise alle britiske arbeidere om at de ikke for noen pris vil dele skjebnen med de tyske arbeidere.

Vi vet at tyskerne ble meget forbauset over vår høye sosiale og kulturelle standard, da de fikk lære den å kjenne på nært hold. De norske arbeidere som
75 har reist til Tyskland, har høstet i høy grad motsatte erfaringer, og de er blitt kjent i Norge. Disse bitre erfaringer, og lignende alternativer, er det som i første rekke har ført til at færre og færre melder seg til arbeidskontorene.

Det er tysk skikk å true og lokke på samme tid, og dessuten kan nazistisk nåde gi
80 seg meget karakteristiske utslag. Gjennom pressen og kringkastingen ble det for noen dager siden overbrakt blomster til herr Terboven fordi han tillot Kristi Himmelfartsdag å være Kristi Himmelfartsdag i Norge, til tross for at denne helligdagen ikke eksisterer i Tyskland. Det er tyskerne som i dag avgjør hva som er helligdag og fridag i Norge. 1. mai og 17. mai må ingen ta fri, og ingen må
85 synge nasjonalsangen på offentlige steder, eller vise noe tegn på sin nasjonalfølelse.

Et av de mest karakteristiske trekk i bildet av den nye tid er en institusjon som varetar Terbovens og Quislings utenrikspolitiske interesser. Oppgaven er å
90 motarbeide Norges utenriksstyre ved å bakvaske våre utenrikske tjenestemenn. Særlig blir de angrepet fordi de ikke forsøker å overtale norske sjømenn til å reise tilbake til Norge i stedet for å fortsette å seile under Norges flagg. Tyskerne vet at så lenge de har den frie verdens handelsflåte imot seg, og så lenge våre sjømenn ikke betenker seg på å gå ut igjen, er tyranniet dømt til undergang.

95 Det lå en gang noen minneplater i Stortinget med navn på skip og menn som falt som ofre for tyskernes umenneskelige krigsførsel under forrige krig. Det var uhyggelig mange. Disse kobberplatene fjernet tyskerne; de framhevet skampletten ved å sette en byste av Hitler nettopp på det sted hvor
100 kobberplatene lå. Men ingen av oss har glemt all den udåd som tyskerne har øvet mot norske sjømenn, både under den forrige krig og under denne krig. Vi vet at det er slike bedrifter som er blitt hedret med jernkorset, det som nå deles ut så villig til dem som vil sitte på under mekaniserte angrep på frie folk. Også norske sjømenn kan få stor belønning hvis de vil gå i fiendens tjeneste. Men
105 sjømennene våre faller ikke fra. Den tyske utenriksorganisasjon i Norge skal ikke få noen glede av dem. De har aldri sviktet og de kommer aldri til å gjøre det. - Vårt flagg er rent, og det vaier over alle norske skuter som ikke styrer inn i

trelldommen, men fram mot friheten.

110

Kilde

115 Øksnevad, Toralv: Det lå i luften. Oslo: 1946, s. 20-23.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/komplekser>

120

125

130

135

140

145